

VOCABULARUL LIMBII ROMÂNE

pentru învățământul primar

Călătorie printre cuvinte cu Amadeus și ReMi

Cuprins

Cuvânt-înainte	3
Abrevieri	4
Îndrumări pentru folosirea dicționarului	4
I. Cuvinte cu înțeles asemănător (Sinonime)	5
• Noțiuni teoretice	5
• Mic dicționar de sinonime	6
• Sinonime ale unor expresii	47
• Exerciții	49
II. Cuvinte cu înțeles diferit (Antonime)	56
• Noțiuni teoretice	56
• Mic dicționar de antonime	58
• Exerciții	68
III. Cuvinte cu aceeași formă și înțeles diferit (Omonime)	75
• Noțiuni teoretice	75
• Mic dicționar de omonime	76
• Dacă vrei să știi mai multe despre omonime	83
• Exerciții	86
IV. Cuvinte cu formă asemănătoare și înțeles diferit (Paronime)	90
• Noțiuni teoretice	90
• Mic dicționar de paronime	91
• Exerciții	93
V. Pleonasmul	97
• Noțiuni teoretice	97
• Listă de pleonasme	98
• Alte pleonasme	99
• Exerciții	106
VI. Greșeli frecvente de limbă	109
• Exerciții	115
Rezolvări	117
Bibliografie	125

I. CUVINTE CU ÎNTELES ASEMĂNĂTOR (SINONIME)

SINONIME

prieten - amic - camarad

NOȚIUNI TEORETICE

- Cuvintele care au formă diferită și sens identic sau foarte asemănător se numesc **sinonime**.
- Cuvântul dat și cel cu sens asemănător (sinonimul) trebuie să fie aceeași parte de vorbire și să se poată înlocui în același context.

Exemple:

țară - patrie (*substantiv*);

bucuros - fericit (*adjectiv*);

aleargă - fugi (*verb*).

- Un cuvânt poate avea mai multe sinonime.

Exemple:

zăpadă - nea - omăt;

supărat - trist - necăjit;

prieten - amic - camarad.

- Există situații în care un cuvânt poate avea sinonim un cuvânt cu sens identic. În acest caz vorbim despre **sinonimie totală**. Aceste situații se întâlnesc destul de rar.

Exemple:

inimă - cord;

lexic - vocabular;

lift - ascensor.

zdravăn (adj.) = **1.** robust, solid. **2.** teafăr, sănătos. **3.** puternic.
zdruncina (vb.) = a cutremura, a zgâlțâi.
zeamă (subst.) = suc.
zefir (subst.) = adiere, boare.
zeflema (subst.) = ironie, batjocură.
zel (subst.) = perseverență, râvnă, sârguintă, ardoare, asiduitate.
zestre (subst.) = dotă.
zeu (subst.) = divinitate, zeitate.
zgâlțâi (vb.) = a zdruncina.
zgârcit (adj.) = **1.** avar. **2.** chircit, ghemuit.
zglobiu (adj.) = vioi, sprinten, zburdalnic.
zgomotos (adj.) = gălăgios.
zgribulit (adj.) = ghemuit, strâns.
zgripturoaică (subst.) = cotoroanță.
ziar (subst.) = cotidian, gazetă, jurnal, foaie.
zicală (subst.) = proverb.

zice (vb.) = a spune, a vorbi, a cuvânta, a rosti, a glăsuși, a grăi, a afirma, a declara.
zilnic (adj.) = **1.** cotidian, curent. **2.** obișnuit, banal.
zonă (subst.) = **1.** regiune, loc, teren, ținut. **2.** meleag, tărâm. **3.** porțiune, suprafață.
zor (subst.) = grabă, iuțeală, repezeală, precipitare.
zornăi (vb.) = a zăngăni.
zugrav (subst.) = **1.** spoitor, vopsitor. **2.** pictor.
zuluf (subst.) = buclă.
zumzet (subst.) = **1.** bâzâit. **2.** murmur.
zurgălău (subst.) = clopoțel.
zvânta (vb.) = a usca.
zvârcoli (vb.) = a (se) zbate, a (se) perpeli, a (se) zbuciuma.
zvelt (adj.) = **1.** suplu. **2.** grațios.
zvon (subst.) = **1.** știre, veste, vorbă. **2.** rumoare. **3.** foșnet, murmur, susur.

SINONIME ALE UNOR EXPRESII

A

a ajunge la sapă de lemn = a sărăci.
a avea ac de jocul cuiva = a se răzbuna.
a se ascunde după deget = a se eschiva.

B

a bate câmpii = a divaga.
a bate fierul cât e cald = a profita.
a bate la cap = a cicăli.
a bate palma = a se învoi.
a bate pasul pe loc = a stagna.
a bate în retragere = a renunța.
a băga bățul prin gard = a instiga, a ațâța, a asmuți.
a băga mâna în foc = a garanta.
a se bate cu pumnii în piept = a se lăuda.
a se bate turcii la gura lui = a înfuleca.
a-și bate joc = a batjocori.
a-și băga mințile în cap = a se cumiți.

bun de gură = vorbăreț.
bun la inimă = milos, milostiv.

C

a călca în străchini = a gafa.
a călca pe coadă = a jigni, a supăra.
când o zbură porcul = niciodată.
cu capul plecat = rușinat, umilit, învins.
cu coada între picioare = rușinat, umilit.
cu noaptea în cap = dis-de-diminează.
cu tot tacâmul = complet.

D

a da apă la moară = a încuraja, a susține.
a da buzna = a năvăli.
a da cu băta-n baltă = a greși
a da cu oiștea în gard = a gafa.
a da din coadă = a se linguși, a se bucura.
a da lovitura = a reuși.

a duce cu preșul = a păcăli.

a duce la liman = a salva.

a se da în lături = a ezita.

a se duce pe apa Sâmbetei = a dispărea,
a se pierde.

de-a latul = curmeziș.

de-a valma = laolaltă, amestecat.

de bani gata = bogat, avut.

dintr-o trăsătură de condei = deodată.

F

a face capul calendar = a zăpăci.

a face cu ou și cu oțet = a certa, a dojeni,
a critica.

a face exerciții = a exersa.

a fi de loc din... = originar.

a-i fi pe voie = a plăcea.

a o face de oaie = a greși.

a o face lată = a gafa.

I

a ieși la liman = a scăpa.

Î

a înghiți în sec = **1.** a pofti. **2.** a se
abține.

L

a lăsa baltă = a părăsi, a abandona.

a lăsa la preț = a ieftini.

a lua în răs = a batjocori.

a lua la bani mărunți = a analiza.

a lua la rost = a muștra, a certa.

a lua parte = a participa.

a lua sfârșit = a se termina.

a o lua din loc = a pleca.

a se lăsa păgubaș = a renunța.

a se lega la cap = a se complica.

a se lipi de cineva = a se aciuia.

a se lua la trântă = a se lupta.

a-și lua gândul = a renunța.

a-și lua lumea în cap = a pleca.

a-și lua nasul la purtare = a se obrăznicii.

a-și lua tălpășița = a pleca.

la Paștele cailor = niciodată.

lege nescrisă = tradiție.

M

a mâna porcii la jir = a sforăi.

mână largă = generos, cheltuitor.

O

om de lume = petrecăreț.

P

a-i pica fisa = a înțelege.

a pune batista pe țambal = a tăinui,
a ascunde.

a pune coada pe spinare = a pleca.

a pune cu botul pe labe = a potoli.

a-și pierde capul = a se zăpăci.

a-și pune cenușă în cap = a se învinui.

a-și pune lacăt la gură = a tăcea,
a amuți.

S

a-i sălta inima de bucurie = a se bucura.

a-i sări muștarul = a se enerva.

a nu scăpa din ochi (pe cineva) = a urmări,
a observa.

a o scoate la capăt = a termina, a izbuti,
a reuși.

a scoate cămășa = a scăpa.

a scoate din pepeni = a enerva.

a scoate la iveală = a dezvălui.

a scoate ochii = a reproșa.

a scoate peri albi = a supăra, a șicana,
a hărțui.

a scoate sufletul = **1.** a necăji.
2. a obosi.

a spăla putina = a fugi.

a sta de șase = a păzi.

a sta de vorbă = a discuta.

a sta în banca lui = a fi cuminte.

a strânge banii la ciorap = a economisi.

a-și scărda ochii în lacrimi = a plânge.

a-și scoate ochii unul altuia = a reproșa.
sărac cu duhul = neștiutor.
sărac lipit pământului = amarăt.
socoteala de acasă... = planul.

Ș

a o șterge englezește = a se furișa.

Ț

a trage (cuiva) o săpuneală = a dojeni,
a certa.

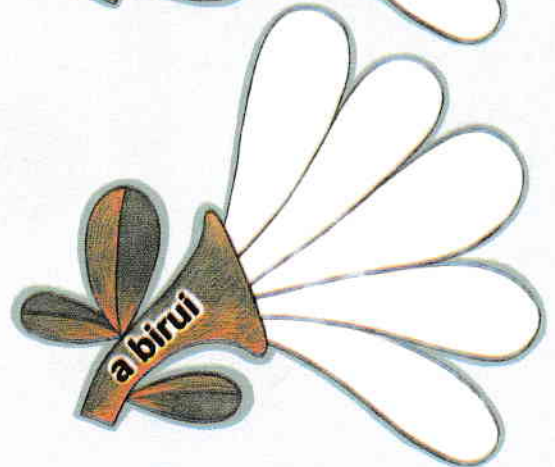
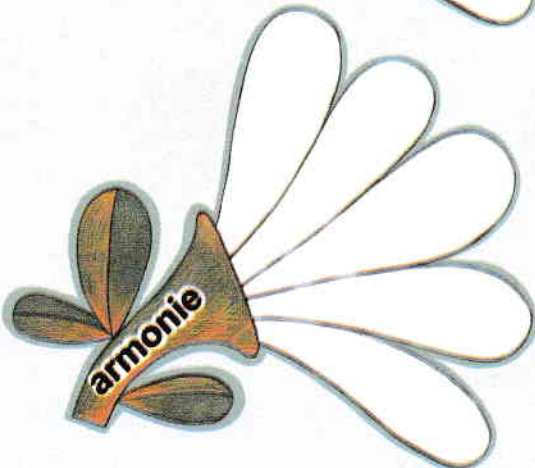
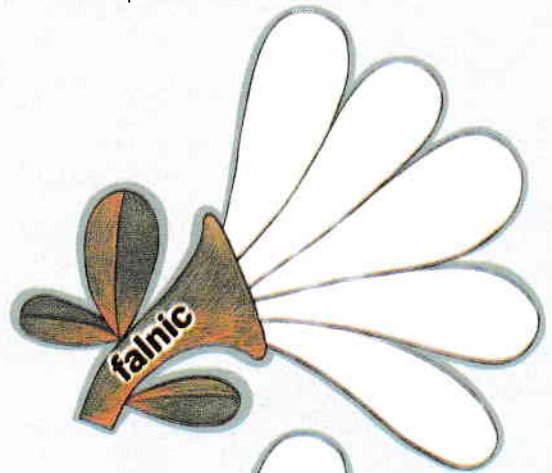
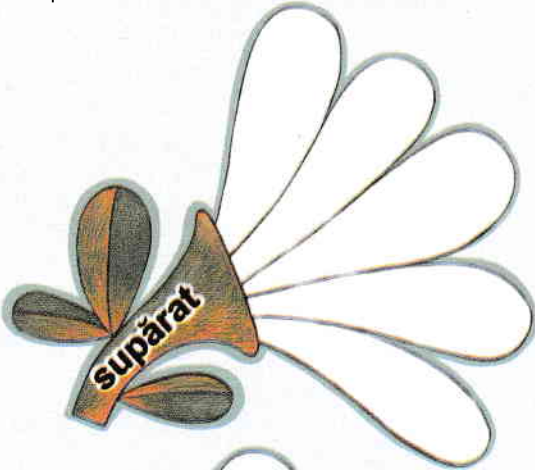
a trage pe sfoară = a păcăli.

a se ține coadă = nedespărțit.

EXERCIȚII

📁. Completează fiecare petală a florii cu câte un sinonim pentru cuvântul dat.

U

a umbla cu cioara vopsită = a minți, a înșela.
a umbla teleleu Tănase = a hoinări.

V

a-și vârî coada = a se amesteca.

a-și vârî nasul = a se amesteca.

a vârî pe gât = a obliga.

a veni pe lume = a se naște.

a vorbi de bine = a lăuda.

a vorbi în barbă = a mormăi.

a vorbi vrute și nevrute = a sporovăi,
a pălăvrăgi.

2. Bifează sinonimul corect pentru următoarele cuvinte:

LIBRIS

We know books

a. **imn**

- inerție;
- odă;
- elogiu;
- poezie.

b. **miraj**

- închipuire;
- negură;
- miracol;
- enigmă.

c. **cioban**

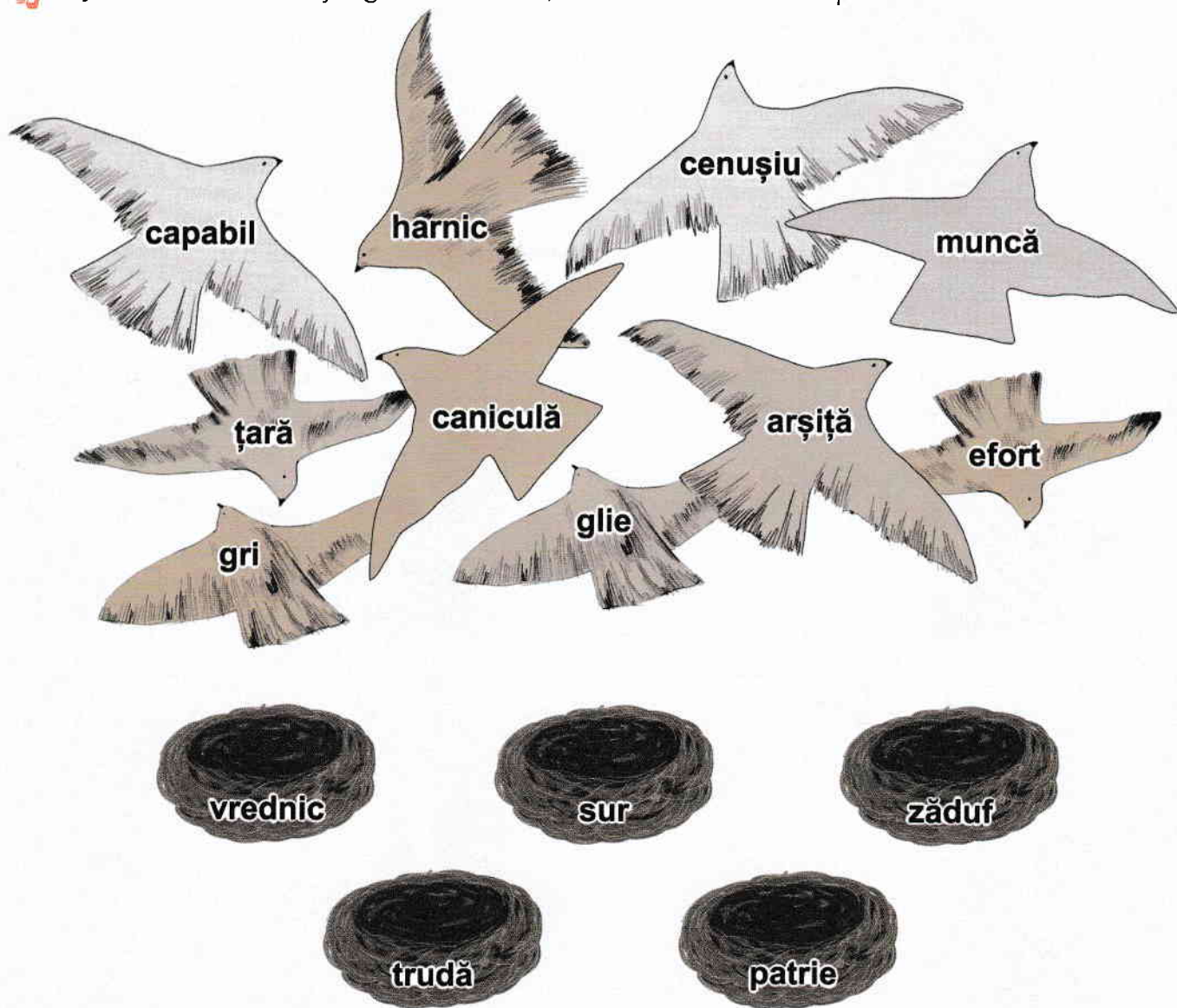
- haiduc;
- păstor;
- voinic;
- muncitor.

d. **sceptic**

- indispensabil;
- neașteptat;
- consacrat;
- neîncrezător.

3. Găsește sinonime, cu ajutorul dicționarului, pentru următoarele cuvinte: *zicală, victorios, uliu, teafăr, sublim, basm, dispută, recompensă, ovație, norod, miazăzi, june, inorog, grație, a dezamăgi.*

4. Ajută turturelele să ajungă la cuibul lor, selectând sinonimele potrivite.

5. Realizează corespondența între perechile de sinonime.

mărgăritar
a selecta
bogat
pribeag
remarcă
odată
sabie
codru
tărcat
ironie

dungat;
cândva;
perlă;
zeflemea;
a alege;
pădure;
hoinar;
observație;
înstărit;
spadă.

6. Încercuiește perechile de cuvinte care **nu** sunt sinonime.

obedient = ascultător;
frică = teamă;
prieten = dușman;

onest = neabătut;
mal = țărniș;
citire = lectură;

fiară = jivină;
oștean = negustor;
a ciopli = a săpa.

7. Rescrie propozițiile, înlocuind cuvintele subliniate cu sinonimele potrivite.

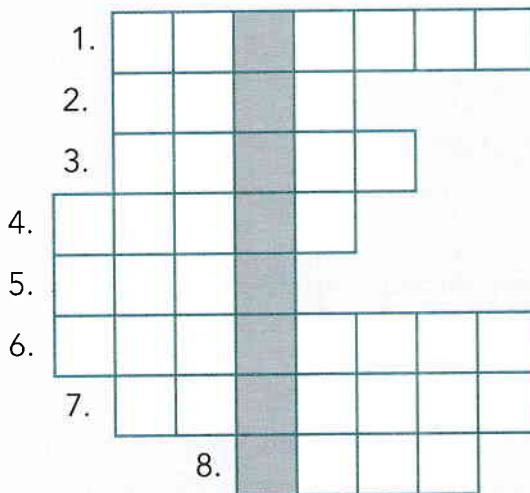
Avuția boierului era legendară.
Profesorul a explicat cu limpezime lecția.
Mâna mamei mângâia capul copilului.
Leul adulmeca prada.
Pălăria doamnei era excentrică.

Mimi vorbește fluent limba engleză.
Fapta sa l-a băgat în bucluc.
Furnica era cât un grăunte.
În iatacul domniței se găseau multe comori.
Cenușăreasa și-a pierdut pantoful de cleștar.

8. Descoperă cuvântul ascuns pe verticală, completând rebusul cu sinonimele potrivite.

1. VOIOȘIE
2. PRIETEN
3. NOROC
4. INVIDIOS
5. GHIMPE
6. DISTINS
7. DOCIL
8. ȘCOLAR

 9. Taie intrusul din fiecare serie de cuvinte.

- a. a lăsa, a părăsi, a abandona, a renunța, a aciua;
- b. a examina, a exercita, a cerceta, a analiza, a studia;
- c. milă, moale, îndurare, ajutor, milostivire;
- d. entuziasm, ardoare, arzătoare, avânt, patos;
- e. a hoinări, a călători, a calomnia, a rătăci, a pribegi.

 10. Descoperă în careu sinonimele următoarelor cuvinte: *zarvă, vivacitate, caniculă, zăpadă, voiaj, abătut, bogat, chipeș.*

B	X	H	R	T	U	N	M	T	S	C	E
F	Z	Ă	P	U	Ș	E	A	L	Ă	Ă	I
S	P	R	I	N	T	E	N	E	A	L	Ă
A	R	M	V	O	P	C	T	E	X	Ă	Z
R	E	Ă	I	B	O	T	R	V	B	T	H
Ă	N	L	Z	V	M	E	I	A	P	O	T
T	Z	A	V	X	Ă	R	S	C	N	R	U
O	U	I	B	R	T	S	T	V	T	I	A
S	W	E	D	A	V	U	T	X	D	E	E

 11. Înlocuiește fiecare cuvânt din propoziție cu sinonimul potrivit.

- Conducătorul sosește victorios.
- Negustorul strigă spre tâlhar.
- Inamicul a decis să avanseze în luptă.

 12. Alege seria de sinonime potrivite pentru cuvintele date.

• **dezordine**

- a. neorânduială, deranj, vălmășag, răvășeală;
- b. harababură, dezorganizare, babilonie, răvășitor;
- c. deranj, destrămare, talmeș-balmeș, brambureală.